

..... [p1]

Haarlem. 11 October 1881

Eerweerde en hoog geachte Heer!

Ware 't niet dat Gij in uwen voorlaatsten brief¹ mij ten uitdrukkelijksten beloofd haddet, mij de nummers van uw belangrijk maandblad Loquela geregeld te zullen toezenden² ik zoude nu van deze zake zwijgen. Want bedelen om iets wat men mij uit genegener herten schenken wil - en wat ik ten slotte toch altijd ook nog wel koopen kan - dat wil ik niet. Maar ik vermoed dat de schuld wel weer aan uwen uitgever liggen zal, dat ik N^O 6³ van Loquela⁴ nog steeds niet ontvangen heb. En daarom klage ik U dit bij dezen, nu ik ook uwen laatsten brief⁵ beantwoorden wil.

Te oordeelen naar de staaltjes, die Gij me mededeeldet van de tale, waarin uw oud "duitsch" gebedenboek in Handschrift⁶ geschreven is, vermoed ik dat

..... [p2]

de plaats van herkomst te zoeken is in 't oostelike deel van Noord-Brabant, of in de daaraan zwellende⁷ gouen⁸ van Gelderland, Limburg of Neder-Rijnland; misschien is 't 's Hertogenbosch, Nijmegen, Venlo, Roermonde, Goch of Gelder of Kevelaer. In allen gevalle is die taal frankisch-nederduitsch⁹ niet saksisch¹⁰ of friesch.

.....

1 [Brief van Guido Gezelle aan Johan Winkler, 25/08/1881, Kortrijk.](#)

2 "al de N^{OS} van Loquela zullen u, hope ik, in 't korte geworden" aldus Gezelle in zijn [voorlaatste brief](#) aan Winkler (25/08/1881, Kortrijk)

3 Loquela: 1 (Bamesse 1881) 6

4 Loquela: 1 (Bamesse 1881) 6

5 [Brief van Guido Gezelle aan Johan Winkler, 09/09/1881, Kortrijk.](#)

6 In zijn [laatste brief](#) (09/09/1881, Kortrijk) gaf Gezelle enkele voorbeelden van woorden die hij vond in een gebedenboek dat St.-Ontkommer vermeldde, een heilige waar hij een bijzondere interesse voor toonde, in de hoop dat Winkler de herkomst van dit handschrift zou kunnen duiden: "Myn handschrift zegt byvoorbeeld Korsten, Korstdag voor Kersten Kerstdag, Krenskén, alméchtig voor Kransken, almáchtig, zuut, brüder voor zoet, broeder enz."

7 grenzende

8 landstreek, landgewest

Wat de door U gevonden vrouwen naam Kommertje¹¹ betreft - ja, die is me zeer wel bekend. - Kommer is een oorspronkelijke germaansche mansnaam, en Kommertje is de vrouwelijke weerga daarvan. Deze namen komen nog wel, ofschoon hoe langer hoe zeldzamer, in Noord-Nederland en bepaaldelijk in Holland voor. Vroeger waren ze geenszins zeldzaam; ze worden dan natuurlijk ook vermeld in Leendertz's "Lijst van nederlandsche voornamen", in 't maandschrift De Navorscher, jaargangen 18 en 22¹² Het oorspronkelijke Kommer en Kommertje komt ook, door roomsch-kerkeliken invloed verlatijnscht voor als: Combertus en Commerina. (Dunkt U dit ook geen wansmaak, als mij?) En

[p3]

dit Commerina is dan weer door 't volk op nieuw verlatijnscht tot Kommerijntje, Kommerijn. - Indien ik mij niet zeer bedriegde, komt de naam Kommer ook voor in: Thélu - Noms de baptême avec leurs contractifs et diminutifs en usage chez les Flamands de France, in het derde deel van de "Annales du comité flamand de France"¹³ Ik heb dat werk hier niet ter mijner beschikkinge.

Met uwe Sinte-Ontkommere¹⁴ heeft deze Kommer en Kommertje niet metal te maken. - De naam Sinte-Ontkommere schijnt me slechts een verlatijnsching te wezen van Sancta Liberata¹⁵ en een slechte verlatijnschinge toe.

.....

- 9 Nederduits is een verzamelnaam voor een aantal West-Germaanse dialecten die niet onderhevig waren aan de Hoogduitse klankverschuiving (tweede Germaanse klankverschuiving die plaatsvond tussen de 3e eeuw en 9e eeuw) en die in het noorden van Duitsland en in Nederland gesproken werden. "Frankisch" verwijst naar specifieke taalvariëteiten ten zuidwesten van het Nederduitse taalgebied.
- 10 Nederlands Nedersaksisch omvat een groep niet-gestandaardiseerde West-Germaanse Nederduitse taalvariëteiten, voornamelijk gesproken in het noordelijk en oostelijk deel van Nederland.
- 11 Bij zijn [laatste brief \(09/09/1881, Kortrijk\)](#) voegde Gezelle een "uittrek en afschrift uit den Notarius Belgicus, waarin de doopname Kommertje te passe komt"; hij vroeg zich af of deze naam iets te maken zou kunnen hebben met Sint-Ontkommer, een vrouwelijke heilige waar hij een bijzondere interesse voor had.
- 12 In de "Lijst van de Nederlandsche voornamen" wordt bij elke voornaam de verklaring van haar oorsprong gegeven. In jaargang 18 (1868) komt "Kommertje" voor in de lijst van mansnamen op p.367; in jaargang 22 (1872) is op p.566 de naam "Commer" te vinden onder mansnamen en "Commerina" en "Kommerijn" onder vrouwennamen.
- 13 C. Thélu, Noms de baptême avec leurs contractifs et diminutifs en usage chez les Flamands de France. In: Annales du Comité Flamande de France: 3 (1856/1857) p.268-291. De naam Kommer komt voor op p.275 als "Commera", van oorsprong Latijns en met "Commerijne", "Kommertje" en "Commerken" als variaties.
- 14 Een vrouwelijke heilige waar Gezelle een bijzondere interesse voor had, voornamelijk taalkundig.

Aanveerd, eerweerde en hoog geachte Heer! de betuging mijner bijzondere genegenheid t'uwarts, en een vriendelijke groetenis van

Uwen

Johan Winkler.

.....

15 De Italiaanse naam voor de heilige Sint-Ontkommer.

Briefbeschrijving

Verzender	Winkler, Johan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	11/10/1881
Verzendingsplaats	Haarlem
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Gepubliceerd in	De briefwisseling tussen Guido Gezelle en Johan Winkler. Deel 1: Inleiding en brieven (1881-1883) / door Dries Gevaert. - Gent : onuitgegeven licentieverhandeling, (academiejaar 1983-1984), p.36-37

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 dubbel vel, 211 mm x 134 mm papier, wit papiersoort: 3 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	op zijde 1 links in de bovenrand: Aan G. Gezelle (inkt, hand P.A.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	5211
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.11512

Inhoud

Incipit	Ware 't niet dat Gy in uwen
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	11/10/1881, Haarlem, Johan Winkler aan [Guido Gezelle]
Editeur	Sofie Meneve; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2023
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.

Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
